

Else Nitter

– Kvinnen bak samlingen

TONJE ENGGRAV

Bygdesamlingen ved Universitetsmuseet omfatter en stor samling av folkedrakter, husgeråd, redskaper og møbler fra vestlandske gårdsbruk. Rundt 1400 av disse er samlet inn av Else Nitter, et navn som dukker opp regelmessig i museets protokoller fra 1918 og frem til 1965. Hvem var hun, og hvilken tilknytning hadde hun til Bergens Museum? Og ikke minst: Hvorfor samlet hun inn så mange gjenstander i en tid da slike aktiviteter først og fremst var forbeholdt menn?

«Bergens Museum.

*Tillater meg at forespørge, om de kjøber gamle ting
og hvad de omtrent betaler for saadand...*

Ærbødig

Fru Nitter».

Fig. 1 | X 15511 Tutekanne, cirkelrundt tverrsnitt. Sterk buket korpus sammensatt av 19 staver, hank og tut innsatt som staver. Nederst ved bunnen har sannsynligvis vært 7 staver, men er nu bare igjen 6. 8 vidjebånd dekker helt den høie hals. Bøilehank, lett profilert, har nesten form som et slankt firføttet dyr. Rundt lokk med skurd i hanken. Fotograf: Tonje Enggrav © Universitetsmuseet i Bergen.

Fig. 2 | Tutekanner, ølstaup og ølbøller fra utstillingen «Else og Chr. Nitters gave» på Historisk Museum i Bergen i 1965. Foto: tilhører Thora Nitter Fagerheims samlinger som er i Fjaler kommunes eie.

Hvem kunne ha visst at et brev sendt fra Dale i Sunnfjord til Bergens Museum den 15. september i 1918 skulle lede til et 47 år langt samarbeid mellom Else Nitter og museet? I denne artikkelen skal vi dykke dypere inn i samlingen med bondeantikviteter innsamlet av fru Nitter og fortellingen om hvordan de havnet på Bergens Museum.

Fra Elisabeth til Else

Else Nitter, opprinnelig Elisabeth Wilhelmine Caroline Lieck, ble født i Berlin 27. januar 1880 som datter av kunstmaler Joseph Lieck og Maria Gründgens Lieck. Hjemmet til familien Lieck var fylt med musikk og kunst fra Elisabeth og søsteren Franziska var små. Dette førte begge søstrene til musikkonservatoriet i Berlin, der Elisabeth studerte sang og piano.

Det var under studietiden at Elisabeth møtte nordmannen David Nitter, yngst av syv brødre. Han hadde reist til Berlin for å bli organist, og ble der kjent med søstrene Lieck. I 1903 inviterte han søstrene med hjem på ferie til Dale i Sunnfjord. Ryktene sa at Franziska, søsteren til Elisabeth, hadde et godt øye til David og kunne tenke seg ekteskap, men dessverre var han allerede forlovet med en annen, norsk pike.

Det var derimot Elisabeth som dro nyforlovet tilbake til Berlin med Christian, Davids eldre bror. Allerede året etter giftet de to seg i Berlin og flyttet til Bergen, hvor Christian arbeidet som kontorsjef for et skipsrederkontor.

Ekteparet bodde i Bergen i syv år, og Elisabeth, nå kjent som Else, fødte sine fire første barn der. I ferien bygget de gårds- hus på Dale og tilbrakte tid sammen med Christian sin mor på familiegården. Da hun døde i 1909, flyttet familien til Dale for å overta gårdsdriften. Etter at ekteparet hadde etablert seg der, kom det to barn til, den siste født i 1914.¹

Samlerlykken

Dagbøkene Else skrev i perioden 1914–1928, ga et godt grunnlag for boken hennes «På Jakt etter Bondeantikviteter», som senere, i 2010, ble publisert av Fjaler Sogelag. I boken hennes får vi gjenoppleve eventyrene som brakte gjenstandene til fru Nitter.

Ifølge Else startet hun å samle på antikviteter i 1916 etter en tilfeldig reise sammen med en dame som på den tiden bodde og arbeidet hos familien Nitter. Damen var interessert i et roseåkle som ikke skulle befinne seg altfor langt unna, og Else ble med for å holde henne med selskap. Da de kom frem, var

det ikke noe roseåkle å få tak i, men på nabogården hadde de funnet frem både et kråskap og en tutekanne som var til salgs. Damene hadde nok av plass på kjerren og kjøpte både kråskap og tutekanne. Turen var altså ikke forgjeves, og en gryende interesse for å samle hadde blitt vekket hos Else. Til tross for at familien klarte seg økonomisk, var det ikke mye penger Else hadde til rådighet for sin nye hobby. Det hun ikke beholdt av gjenstander selv, solgte hun videre til institusjoner som Historisk Museum², Norsk Folkemuseum, Nordiska Museet, Bergen Bibliotek og Universitetsbiblioteket i Oslo. I et brev til museet skriver Else at hun ved flere anledninger har tilbud fra private samlere, men helst vil prioritere museene, og at hun setter prisen deretter. Iveren etter å samle gjorde at hun for det meste handlet gjenstander som av mange ble ansett som ubrukkelig skrap. Familiene på gårdene beholdt som regel alle gjenstander som fortsatt kunne gjøre nytte for seg.

Fangsten fra auksjonene og reisene hennes varierte, og det var ikke alltid det hun kom hjem med, ble like mye verdsatt av andre i familien. Etter en reise hvor hun kom hjem med et par skap og en tutekanne, skal Christian ha kommentert: *«Det derre vil jeg sandelig ikke ha i huset, vi får sende det til et museum, der passer det med slikt»*. Nitter 2010:14. Både skapene og tutekannen ble med Else på reise til Bergen, hvor museet gledelig tok over eierskap til gjenstandene, og fru Nitter dro hjem med en beskjeden fortjeneste.

Ved å reise, samle, bytte, selge og kjøpe holdt Else hobbyen sin i live. Noen gjenstander fikk hun solgt med fortjeneste, andre kjøp var ikke like vellykkede: *«En gang blev jeg narret til å kjøpe en gammel lin bordduk til en meget høy pris. Det var en herlig solskinsdag på en auksjon. Den*

Alle slags **eldsaker** kjøpes. (Kjørler, Staker. Spænder, Staup, Møbler, Værktøi, Redskaper m. m. av Metal eller Træ). *Gode Priser for gode Saker.*

Kom med tilbud.

FRU NITTER,
Dale, Søndfjord.

Fig. 3 | Annonse i Firda Folkeblad 23.01.1929.

Fig. 4 | Bd 10838 Mangletre av umalt bjørk; brettet tynt, m. buet overside, uten ornament. Forstykket er skåret som en skitype med sterk brett oppover. Håndtaket skåret som en sterkt stilisert hest; på brettet står to hester med hodene mot hverandre, noe mer naturalistiske. Alt er skåret i ett stykke. På oversiden av brettet er skåret: Johane Helene Andersen Steesæth 4de september 1884. Fotograf: Tonje Enggrav © Universitetsmuseet i Bergen.

gamle duken skinte som silke og som så ofte på auksjoner ville ingen av lieberhaberne gi seg – slett ikke jeg – som blev fortalt at bordduken opprinnelig stammer fra vår gård. Da jeg kom hjem, viste det seg at den slett ikke passet til vårt moderne bord og dessuten var ualminnelig tynnslitt. Min mann gjorde narr av meg for dette kjøpet, men så hevnet jeg meg og forærte ham duken til fødselsdagen. Siden blev den laget om til bleier – da den var så deilig bløt og tynn, men det blev riktignok temmelig kostbare bleier». Nitter 2010:16.

Slike feilkjøp la imidlertid ingen demper på Nitters interesse for videre innkjøp, og samlingen omfattet etter hvert vevgrinder, smørformer, krutthorn, verktøy, åklær, koler, pipehoder, sjå lykter, kråskap, hengeskap, mangletre, tutekanner, ølboller og ølstaup for å nevne noen få kategorier. Bare syv år etter den første handelen hadde Else fått en samling så stor at den måtte flyttes ut på låven, som i 1923 ble åpnet som museum. Museet i låven var aktivt i tyve år før låven ble revet i 1945, da samlingen til Else ble midlertidig flyttet ned i kjelleren på «Elsero³» før det noe senere ble satt opp en stue på utkanten av Klokkargarden⁴. Med samlingen trygt plassert i ny stue ble gjenstandene gjennomgått og katalogisert av fru Nitter.

«Jaktterrenget» i Sunnfjord

Flere av barna og etter hvert barnebarna fikk være med Else på tur i Sunnfjord, som hun kalte sitt eget lille «jaktterreng».

Fig. 5 | Detaljfoto av Bd 10838. Fotograf: Tonje Enggrav © Universitetsmuseet i Bergen.

Ikke bare var barna hyggelig selskap og bærehjelp, men ved å ha med seg barna sikret Else seg losji hos nære og fjerne slektninger. Å få et soveværelse for natten var av mindre interesse, det viktigste for Else var om gården hadde noen gamle gjenstander verdt å kjøpe. Hun innrømmer også i boken sin at hun bød på en del gjenstander på auksjonene kun for gleden av å sette i gang en budrunde. Det var her hun var i sitt rette element. Med hest og kjerre dro Else hele Sunnfjord rundt for å handle til seg både stort og smått. I sin karriere som samler var hun på auksjon under ni lensmenn, og hun var nok den eneste kvinnen i mange mils omkrets med denne interessen. Hun skriver:

«Jeg var som oftest eneste kvinnelige kjøper, de andre pleide å ha med strikkesett og satt inne med en kopp kaffe og pratet sammen. Det var mannfolkene som handlet. Til og med kvinnfolkklær, gryter etc. var det de som bød på. Kvinner hadde vel ikke såpass myndighet eller rådighet over pengene. De fleste kom pyntet i det tredje beste klessett, nest etter bryllup og begravelse, og jeg var nok et særsyn i deres øyne som heller ville stå ute i vind og vær istedenfor å sitte i en lun stue med en kaffekopp og klint mat så som lefser, potetes – og melkekaker, som jeg så gjestfritt blev invitert på.» Nitter 2010: 37.

Tar vi en kikk i gjenstandsprotokollene til Universitetsmuseet i Bergen, ser vi en markant forskjell i kjønnsfordelingen av «giverne». Else har helt rett i at kvinner sjelden har hatt noen myndighet over familiens forbruk av penger. Også i dag kan vi se en skjevhet i kjønnsfordelingen av samlere. I boken «Samlerglede» av Kari Nestaas i 2003 er det samlet 30 intervjuer fra en artikkelserie kalt *Kapital*, hvor norske samlere ble spurt om sine samlinger, hvor interessen deres stammet fra, og hvilke tips de ville gitt til nye samlere. Blant de 30 intervjuobjektene var det kun én kvinne. Nestaas skriver at de forsøkte å finne flere kvinnelige samlere til artikkelserien, uten hell. Videre diskuteres det hvorvidt mangelen på kvinnelige samlere kan forklares i de små samlingene kvinner gjerne akkumulerer i hjemmet, blant annet sølv, service og smykker, og hvorvidt disse små samlingene tilfredsstillere «samlerbehovet». Ett av intervjuobjektene konstaterer at å samle, «det er som å være på jakt, og du vet, jakten er mest spennende frem til byttet er nedlagt». Diskusjonen streifer også innom det økonomiske aspektet ved å samle, hvor flere av intervjuobjektene stiller god økonomi som krav for å starte en samlingsvirksomhet. Det er også flere av samlerne som forteller om hvordan interessen for å samle har gått i arv, et aspekt som Else reflekterer over i introduksjonen i sin egen bok. Hun skriver så fint at «samlerlysten har alltid ligget meg i blodet fra min mors side som samlet på alt mellom himmel og jord

Fig. 6 | Detaljfoto av Bd 10838. Fotograf: Tonje Enggrav © Universitetsmuseet i Bergen.

– fra frimerker til Meissner porselen, sjeldne stener og muslinger, blomster m.m.». Nitter 2010:14.

Kanskje samlerykken til Else dermed var svært påvirket av hennes oppvekst med en mor som var ivrig samler? Etter at Else hadde etablert museum i egen låve, fikk hun selv besøk av andre samlere, og hun solgte blant annet gjenstander til Hans Jacob Aall, Anders Sandvig og Gert Falch Heiberg⁵. I boken «På Jakt etter Bondeantikviteter» forteller Else en morsom anekdote fra da både Sandvig og Heiberg var kommet sammen for å se etter gjenstander. Ikke bare ville Heiberg bestemme prisene for de gjenstandene han selv skulle ha, han ville også blande seg i hva Sandvig kjøpte, og hva som skulle betales. Det ble visst så stor uenighet rundt Sandvigs kjøp av en vugge at mennene holdt på å dra fra besøket som uvenner, eller slik som Else beskriver det: «De holdt nesten på å ryke i tottene på hverandre.»

Fig. 7 | Bd 10646 Ølbølle, vestlandstype med inntrukket overdel, noe utoverbrettet munningsrand, traktformet fot med hul ståflate. Utvendig rød-brun korpus, blå "gripekant" og rød munningsrand med svart innskrift: "Naar jeg Wertens Vener skienker; snart de Frydesang opstemer 1838". Innvendig plantemotiver i svart, kvitt, gult og grønt på rød bunn. Fotograf: Tonje Enggrav © Universitetsmuseet i Bergen.

Det er anerkjente samlere Else Nitter handlet med, og det er synd at hennes navn ikke er like kjent i museumsverdenen. Kanskje er det bare slik fordi hun startet å samle på gjenstander tretti år etter dem, og fordi deres museum var godt etablerte i ti år før hennes hobby ble blåst liv i. Ambisjoner om et eget museum hadde hun imidlertid, og vi kan ved flere

anledninger lese i Firda Folkeblad om Elses forsøk på å gi samling og stue til Fjaler kommune.

Den 30. november 1959 holdt styret for Sunnfjord Sogelag møte i Dale slik at medlemmene kunne vurdere samlingen til fru Nitter. Sogelaget ble tilbudt å overta hele samlingen til Else, som på den tiden bestod av 500 katalognummer samt stuen på Klokkargarden, hvor samlingen ble oppbevart. Villkårene for overtakelsen gikk ut på at både stue og gjenstander skulle innlemmes i Sunnfjordtunet. Med bakgrunn i at Sogelaget allerede hadde igangsatt et prosjekt med å flytte skolehuset på Guddal til Sunnfjordtunet, takket de nei til tilbudet da de så økonomiske utfordringer med å utføre begge prosjektene. Derimot anså styret deler av samlingen til Else som verdifull og kunne gjerne tenke seg å kjøpe 30 til 50 gjenstander for å supplere allerede eksisterende samlinger på museet i Movika⁶. Vi skal imidlertid se nærmere på hvordan hennes samling i stedet havnet på Historisk Museum i Bergen.

Gaven

Else Nitter bidro med bortimot 1400 gjenstander til daværende Historisk Museums Bygdesamling. Noen av gjenstandene ble som fortalt solgt til museet med fortjeneste, mens andre ble gitt som gaver. I museets korrespondansearkiv kan vi finne brev fra Else gjennom hennes nærmere 50 år som aktiv samler.

23. november 1938 sender Else et brev med en liste over gjenstander med foreslåtte priser som hun har sendt til museet. Museet svarer, og noen uker senere, den 17. desember, sender hun et nytt brev, hvor hun takker for at museet vil betale 30 kr for to rosemalte ølboller, en kluteske og en koppemaskin/sneppert. De resterende gjenstander bes pent returneres. På slikt vis foregikk prosedyrene og forholdet mellom de to partene. I korrespondansen mellom fru Nitter og museet kommer det også tydelig frem at hun også har kontakt med private samlere, eller liebhavere, som hun kalte dem. Til tross for interesse fra andre, kommuniserer Else at hennes sterkeste ønske er å se de gamle tingene anbrakt på museum.

Den største delen av samlingen kom til Historisk Museum i 1963, da hun var blitt for gammel til å skjøtte samlingen i Dale. Lenge var det Else Nitters ønske at Fjaler kommune skulle overta både samlingen og bygningen samlingen stod i, slik vi kan lese i Firda Folkeblad. Da kommunen ikke kunne innfri Elses ønske, sendte hun følgende brev 18. juli 1963 til Per Gjærder ved Historisk Museum:

Fig. 8 | Bd 10647 Ølbolle. Ølbollen har lav fot, utsvunget underdel og innsvunget overdel. Bollen er forsynt med malte dekorasjoner på rød bunn. Utvendig viser den to rundtløpende border, en sort nedentil og en med sorte, gule og blå farver oventil. I bunnen er den dekorert med en blomsterdekorasjon i de samme farver og i en korsformet anordning. Innvendig langs munningen er der en sort bord. Fotograf: Stine Dornfest © Universitetsmuseet i Bergen.

«Efter indtrufne omstendigheder og efter lang og tung overveielse har jeg nu bestiftet at opgi min plan at starte et Museum her i Dale. De forespurte her en tid siden om min ev. pris for samlingen og denne er altså: 20 000 (tyvetusen) kroner.»

Korrespondansen videre forteller om en befaring Gjærder har gjort av samlingen sammen med datteren til Else, om et motbud fra museet på 4000 kr og en konklusjon fra Else Nitter og hennes barn, som bestemmer seg for å gi samlingen til museet i gave.

I et brev datert 8. oktober 1963 skriver Herr Gjærder: *«Vi har med takk mottatt Deres brev av 2. d.m. om at De har bestemt Dem for å overlate samlingene til Historisk Museum i Bergen. Vi vil med en gang uttrykke vår glede og takknemlighet for denne beslutning. Vi vil naturligvis hente gjenstandene så snart som mulig, antakelig alt i denne måned eller i første halvdel av neste, og vi kommer til å sende Dem en fortegnelse over gjenstandene. I Historisk Museum er det en regel at alle gjenstander får et kartotekkort, hver gjenstand beskrives særskilt i en hovedkatalog. Det vil her bli opplyst om hver eneste ting fra Deres samling at den er kommet fra «Else Nitters samlinger, Dale i Sunnfjord». Vi håper at denne ordning vil være tilfreds for Dem. Historisk Museum påtar seg selvsagt alle utgifter i forbindelse*

A. 1938/420

Bergens Museum.

Jeg har afsendt til Dem en kiste med følgende indhold:

3 skærbjæpper af 3 K.	9,00
munkes antæ (Brennanger)	5,00
Skinn med uttkåret lækk (Hetteland)	8,00
1 par værblokker (Koningvåg pr. Skatt)	4,00
seikklepp	3,00
svart huc (Brennanger)	3,00
5 brofeste lommer (Brenn.)	6,00
krætet klutørke (Vehvik pr. Brenn.)	12,00
rosenalt klutørke (Brenn.)	10,00
bi mer af træ (Skattlandet)	3,00
sukel luseform	2,00
Fobbel " "	4,00
rosenalt ølballe (Brennanger) med inskription	15,00
rosenalt ølballe (Trobble pr. Brenn.)	8,00
2 handebiter af 2 K.	4,00

Fig. 10 | Ølstaup fra utstillingen «Else og Chr. Nitters gave» på Historisk Museum i Bergen i 1965. Foto: tilhører Thora Nitter Fagerheims samlinger som er i Fjaler kommunes eie.

med flytningen. Vi vil gjerne få lov til på et senere tidspunkt å rette en mer offisiell og høytidelig takk til Dem for den storslagne gave. Ærbødigst. Per Gjørder.»

Hva skjedde så med stuen til fru Nitter? I et brev skrevet 22. juni i 1964 gir Else også stuen til museet. På bakgrunn av at museet i Bergen ikke er et friluftsmuseum, ble det foreslått å flytte huset til Vingen i Nordfjord, hvor museet forvaltet Norges nest største helleristningsfelt, slik at de vitenskapelige ansatte hadde et samlingssted på øyen. En idé som ble vel mottatt av Nitter-familien.

Utstillingen

Gjenstandene ble sanert og gruppert i november 1963, og den 25. mars 1965 ble utstillingen «Else og Christian Nitters gave – bruksting fra Sunnfjord» åpnet i 4. etasje på Historisk Museum. Else deltok på åpningsseremonien og fikk endelig se sin samling utstilt i sin helhet. Konservator Per Gjørder tok imot samlingen og understreket i samtidens aviser hvilken stor betydning den representerte.

I et halvt år kunne publikum besøke fru Nitters utstilling og se på flotte eksempler på ølstaup, tutekanner, koler, manglebrett og kråskap fra Sunnfjord. Samlingen bestod også av et godt utvalg gårdsredskaper, møbler og klær. Gjenstandskategoriene Else hadde klart å samle, utgjorde dermed et flott bilde på et vestlandsk gårdsbruk. Samlingen stod utstilt ved Historisk Museum frem til midten av oktober 1965, da den ble tatt ned og gjenstandene lagt i museets magasin.

Fig. 9 | Brev fra Else Nitter skrevet den 23. november 1938.

Fig. 11 | X 15267 Ølstaup med staver av furu, hanker av bjørk. Korpus svakt konisk, litt sammentrykket, helt glatt. 3 vidjebånd oppe, 4 nede. Innvendig knapper på begge hankene. Hankene har hengende bøileform, med stilisert hestehode med øre og man, og en liten rund knopp på halsen. Forsirt med ripet rutemønster, innskårne striper og litt karveskurdsornamentikk. Den ene hanken defekt. Under bunnen innriper en enkel 6 bladet passerrosett.

Fotograf: Tonje Enggrav © Universitetsmuseet i Bergen.

I 1978 gjorde Dale Arbeiderlag et forsøk på å flytte Nitter-samlingen tilbake til Sunnfjord. Ut ifra forvaltningsmessige, lokalpolitiske og konserveringsmessige grunner ble samlingen værende i Bergen.

Kvinnen bak samlingen

Else Nitter var en kvinne med eventyrlyst, med en genuin interesse for antikviteter – og med bein i nesa. I over 40 år samlet hun gjenstander fra hele Sunnfjord som hun kunne få plass til bakpå kjerren sin. Hun var morsom, noe de mange sitatene fra boken hennes er gode eksempler på. Gjenstandene forteller like mye om henne som boken gjør om lidenskapen til samlevirksomheten og om eventyret det var å få tak i dem.

Når helsen ikke lenger tillot henne å reise, tok barna opp stafettpippen etter henne. Det var også de som etter hvert korresponderte med museet. I et av de siste brevene forteller Else at hadde det ikke vært for hennes mann og barn, så ville samlingen aldri kunne blitt så stor og flott som den ble. Else Nitters navn og innsats for Vestlandets kulturarv er virkelig verd å kjenne.

1. Johan Christian Barclay Uchermann Nitter fikk gården etter faren. Han giftet seg i 1904 med Elisabeth Wilhelmine Caroline Lieck f. 1880 i Berlin. De fikk seks barn sammen (side 195 i Nitterslekten 1568–1968 2. bind av Claus W.K. Nitter).
  2. Fra Bergens Museum ble opprettet i 1825, har museet byttet navn flere ganger. I 1853 ble museets virksomhet delt i en historisk-antikvarisk og en naturhistorisk avdeling. Antikvarisk avdeling flyttet i 1927 inn i det nybygde Historisk Museum, og den naturhistoriske avdelingen ble værende i det som ble kalt Naturhistorisk Museum. 30. august 1948 opphørte museet som selvstendig institusjon og ble deretter innlemmet i Universitetet i Bergen. I perioden 1993–2011 het museet Bergen Museum, før det i 2011 på nytt endret navn, nå til Universitetsmuseet i Bergen – de Naturhistoriske samlinger og de Kulturhistoriske samlinger. I perioden til Else Nitter skriver hun dermed både til Bergens Museum og til Historisk Museum i Bergen.
  3. Elsero er navnet på huset bygget av Nitter-familien på Øxenberg i Dale.
  4. Klokkargarden (Vollen) var læregård fra 1862 til 1948. Det var fast lov fra 1793 at klokkeren skulle være lærer i soknet, derav navnet på gården. Fra 1955 drev datteren til Else, Thora, Falchs Pensjonat- og realskole på gården sammen med mannen sin Oddleif, og det var Thora som fikk satt opp stue til moren. Se Hekneby 1994.
  5. Hans Jacob Aall (1869–1946) stiftet Norsk Folkemuseum i 1894. Aall styrte Norsk Folkemuseum i 52 år. Norsk Folkemuseum har store kulturhistoriske samlinger og friluftsmuseet på Bygdøy. Samlingene på Bygdøy ble åpnet allerede i 1902. Se «Hans Aall – mannen, visjonen og verket» av Tonte Hegard, 1994. Norsk Folkemuseum. I kommisjon hos Messel Forlag, Oslo.
- De Sandvigske Samlinger ble grunnlagt i 1887 av tannlegen Anders Sandvig (1862–1950). I 1904 åpnet de Sandvigske Samlinger sine porter på Maihaugen. Da bestod samlingen av over 5000 gjenstander og ti gamle bygninger. Se «Maihaugen: De Sandvigske samlinger 100 år» av Tord Bugge-land og Jakob Ågotnes, 1987. J.W. Cappelens Forlag As.
- De Heibergske Samlinger (i dag Sogn Folkemuseum) ble grunnlagt av godseier Gert Falch Heiberg (1871–1944). Samlingen ble overført til Historielaget for Sogn i 1909 og bestod da av 3000 gjenstander, et hus og en runestein. Før sin død i 1944 hadde Heiberg katalogisert nærmere 20 000 gjenstander. Se «Historielaget for Sogn 50 år: 1909–1959» av Robert Kloster, 1959. Ingvald Husabø Prenteverk, Leikanger.
6. Se Firda Folkeblad 30. november 1959 «Kjem Nitter-museet i Dale til Movika?».